

СТОП БУЛІНГ!

Верховною Радою України було прийнято Закон України від 18 грудня 2018 року №2657-VIII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)”, зокрема вказаним нормативно-правовим актом внесено зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України “Про освіту”, які направлені на удосконалення відносин у сфері протидії булінгу.

Текст закону розміщено на офіційному веб-сайті Верховної Ради України

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19>

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1646 “Деякі питання реагування на випадок булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти”

Булінг – це агресивна і вкрай неприємна поведінка однієї дитини або групи дітей по відношенню до іншої дитини, що супроводжується постійним фізичним і психологічним впливом.

Ознаки булінгу

Типовими ознаками булінгу є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін — кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі;
- наслідки у вигляді психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страху, тривоги, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Що таке булінг (цькування)?

Образливі **слова** та **дії**.

Нав'язливий прояв симпатії, **переслідування** та обійми без згоди.

Шантаж і **залякування**.

Тілесний контакт, що **принижує** та робить іншій людині **боляче**.

Насмішки над помилками, хворобою чи особливостями розвитку дитини.

Насмішки та осуд за особисті якості, погляди, симпатії.

Нанесення **шкоди** особистим **речам**.

Поширення неправдивої або **приватної інформації** про людину.

Об'єднання та **дружба проти іншого**.

Як відрізнити булінг від конфлікту?

- **Конфлікт:** відносини симетричні, визначається рівність сторін ("я можу щось зробити у відповідь і вплинути на процес").

- **Булінг:** відносини асиметричні, визначається нерівність сторін ("я НЕ можу нічого зробити у відповідь і вплинути на процес").

Соціальна структура булінгу

Як діяти у випадку булінгу?

Подати заяву про випадок булінгу у закладі освіти має право будь-який учасник освітнього процесу.
Заява подається керівнику закладу освіти відповідно до Закону України «Про звернення громадян».

Здобувач освіти, який зіткнувся з булінгом в школі, повідомляє про це вчителя, вихователя, соціального педагога, психолога або безпосередньо керівника закладу освіти.

Педагог або інший працівник закладу освіти, який зіткнувся з булінгом або отримав повідомлення про факт булінгу від здобувача освіти, який був свідком або учасником булінгу, зобов'язаний повідомити керівника закладу освіти про цей факт.

Керівник закладу освіти має розглянути звернення. Потім він створює комісію з розгляду випадків булінгу, яка з'ясовує обставини булінгу.

I. Загальні положення

1

Терміни, використані у порядку

(кривдник /булер, потерпілий/жертва булінгу, спостерігачі, сторони булінгу)

2

Прояви булінгу (замкнутість, тривожність, зухвала поведінка, агресивність, різка зміна поведінки, уникнення спілкування, аутоагресія)

3

Випадки та ознаки булінгу (відбуваються в приміщенні, на прилеглих територіях, за межами ЗО під час заходів, передбачених планом роботи ЗО)

4

Суб'єкти реагування (служба освітнього омбудсмена, ССД, ЦСССДМ, органи місцевого самоврядування, керівники /працівники ЗО, засновник ЗО, територіальні органи НПУ)

5

Обов'язки педагогічних працівників ЗО

(вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу, за потреби надати домедичну допомогу, звернутись до територіальних органів НПУ, повідомити керівника ЗО та принаймні одного з батьків потерпілого)

II. Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти

Керівник закладу освіти

Скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення

Керівник закладу освіти

Невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє орган НПУ, принаймні одного з батьків

Керівник закладу освіти

За потреби викликає бригаду екстреної медичної допомоги;
Повідомляє службу у справах дітей;
Повідомляє ЦСССД

Учасники освітнього процесу

Можуть повідомити про випадок булінгу керівника ЗО або інших суб'єктів реагування на випадки булінгу в ЗО

III. Склад комісії, права та обов'язки її членів

1. Склад затверджує наказом керівник закладу

Комісія виконує свої
обов'язки на постійній
основі

3. Голова комісії

Головою комісії є
керівник закладу освіти
Організовує роботу комісії
Головує на засіданнях
Визначає функціональні
обов'язки кожного члена

5. Член комісії має право:

Ознайомлюватися з
матеріалами
Подавати пропозиції
Брати участь у прийнятті
рішення шляхом голосування
Висловлювати думку усно або
письмово

2. Склад комісії

Голова
Заступник голови
Секретар
Не менше ніж 5 її членів

4. Секретар комісії

Забезпечує підготовку
проведення засідань комісії
та матеріалів, що підлягають
розгляду на засіданнях
комісії, ведення протоколу
засідань комісії

6. Член комісії зобов'язаний

Особисто брати участь у
роботі комісії
Не розголошувати
стороннім особам
відомості
Виконувати доручення
голови
Брати участь у голосуванні

IV. Порядок роботи комісії

1. Мета діяльності комісії:

- припинення випадку булінгу в закладі освіти;
- відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти у групі (класі), де стався випадок булінгу;
- з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу та вжиття заходів для усунення таких причин;
- оцінка потреб сторін булінгу в соціальних та психолого-педагогічних послугах та забезпечення таких послуг.

Що робити, якщо ваша дитина стала жертвою булінгу

Зберігайте спокій, будьте терплячими, не потрібно тиснути на дитину. Поговоріть з нею, дайте їй зрозуміти, що ви не звинувачуєте її в ситуації, що склалася, готові її вислухати і допомогти.

Запитайте, яка саме допомога може знадобитися дитині, запропонуйте свій варіант вирішення ситуації. Поясніть дитині, до кого вона може звернутися за допомогою у разі цькування (психолог, вчителі, керівництво школи, старші учні, батьки інших дітей, охорона, поліція).

Повідомте керівництво навчального закладу про ситуацію, що склалася, і вимагайте належного її урегулювання. Підтримайте дитину в налагодженні стосунків з однолітками та підготуйте її до того, що вирішення проблеми булінгу може потребувати певного часу.

У разі, якщо вирішити ситуацію з булінгом на рівні школи не вдається — повідомте поліцію.

Що робити, якщо ви стали свідком булінгу

1. Втрутитися і припинити цькування — булінг не слід ігнорувати.
2. Зайняти нейтральну позицію в суперечці — обидві сторони конфлікту потребують допомоги.
3. Пояснити, які саме дії вважаєте булінгом і чому їх варто припинити.
4. Уникати в спілкуванні слів «жертва» та «агресор», аби запобігти тавруванню і розподілу ролей.
5. Повідомити керівництво навчального закладу про ситуацію, що склалася, і вимагати вжити заходів щодо припинення цькування.

Ситуації з фізичним насильством потребують негайного втручання.

Що робити, якщо ваша дитина агресор

1. Відверто поговоріть з дитиною про те, що відбувається, з'ясуйте мотивацію її поведінки.
2. Уважно вислухайте дитину, з повагою поставтеся до її слів.
3. Поясніть дитині, що її дії можуть бути визнані насильством, за вчинення якого настає відповідальність.
4. Чітко і наполегливо попросіть дитину припинити таку поведінку, але не погрожуйте обмеженнями і покараннями. Повідомте їй, що будете спостерігати за її поведінкою.
5. Зверніться до шкільного психолога і проконсультуйтеся щодо поведінки своєї дитини під час занять — агресивна поведінка і прояви насильства можуть бути ознакою серйозних емоційних проблем.

Яка відповідальність за вчинення булінгу

До прийняття змін до законів щодо протидії булінгу (цькуванню) відповідальності за його вчинення в Україні не існувало. З прийняттям нового закону було запроваджено адміністративну відповідальність. Відтепер вчинення булінгу (цькування) стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу карається штрафом від 850 до 1700 грн або громадськими роботами від 20 до 40 годин.

Такі діяння, вчинені повторно протягом року після або групою осіб караються штрафом у розмірі від 1700 до 3400 грн або громадськими роботами на строк від 40 до 60 годин.

У разі вчинення булінгу (цькування) неповнолітніми до 16 років, відповідатимуть його батьки або особи, що їх замінюють. До них застосовуватимуть покарання у вигляді штрафу від 850 до 1700 грн або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин.

Окремо передбачена відповідальність за приховування фактів булінгу (цькування). Якщо керівник закладу освіти не повідомить органи Національної поліції України про відомі йому випадки цькування серед учнів, до нього буде застосоване покарання у вигляді штрафу від 850 до 1700 грн або виправних робіт до одного місяця з відрахуванням до 20% заробітку.

ПРОЦЕДУРА ПОДАННЯ ТА РОЗГЛЯДУ ЗАЯВ ПРО ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

1. Заяву про випадки булінгу у закладі має право подати будь-який учасник освітнього процесу.
2. Заява подається директору закладу освіти відповідно до **Закону України «Про звернення громадян»**.
3. Здобувачі освіти, їх батьки, законні представники, інші особи, які стали свідками булінгу, зобов'язані повідомити про це вихователя, соціального педагога, практичного психолога або безпосередньо директора закладу.
4. Педагог або інший працівник закладу, який став свідком булінгу або отримав повідомлення про факт булінгу від здобувача освіти, який був свідком або учасником булінгу, зобов'язаний повідомити директора закладу про цей факт незалежно від того, чи поскаржилась йому жертва булінгу чи ні.

5. Директор закладу розглядає звернення та видає наказ про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб. Для прийняття рішення за результатами розслідування директор закладу створює наказом комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі Комісія) та скликає засідання. До складу такої Комісії можуть входити педагогічні працівники, (у тому числі психолог, соціальний педагог) батьки постраждалого та булера, директор закладу та інші заінтересовані особи.
6. Якщо Комісія визнає, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор закладу зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Службу у справах дітей.
7. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий (чи його/її представник) не згодний з рішенням Комісії, то він може одразу звернутися до органів Національної поліції України із заявою, про що директор закладу має повідомити постраждалого (чи його/її представника).
8. Потерпілий чи його/її представник також можуть звертатися відразу до уповноважених підрозділів органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Служби у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування), попередивши про звернення директора ДНЗ.
9. Особи, визнані причетними до булінгу, несуть відповідальність відповідно до частини другої статті 13 (вчинення правопорушень за статтею 1734) Кодексу України про адміністративні правопорушення.
10. Директор закладу забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

Зразок заяви

Директору

(ПІБ учня/учениці, .

назва закладу, клас)

Адреса фактичного проживання

Контактний телефон

Заява

Я, (ПІБ учня/учениці, вказати клас), повідомляю, що учень або учні (вказати ПІБ учня/учнів, клас) мене ображає/ображають. Це виражається в тому, що(перерахувати види образ, цькування), які були застосовані до мене.

Прошу допомогти у вирішенні даної ситуації, що склалася.

Дата

Підпис

Директору

(ПІБ учня/учениці, .
назва закладу, клас)

Адреса фактичного проживання

Контактний телефон

Заява

Я, (ПІБ батьків), батько або мати учениці (ПІБ учня/учениці, вказати клас) повідомляю, що учень або учні (вказати ПІБ учня/учнів, клас) ображає/ображають мою дитину. Це виражається в тому, що (перерахувати види образ, цькувань), які були застосовані до неї.

Прошу допомогти у вирішенні даної ситуації, що склалася.

Дата

Підпис

ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

1. Після того, як Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) визнала, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор закладу зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Службу у справах дітей.

2. Особи, визнані причетними до булінгу, несуть відповідальність відповідно до частини другої статті 13 (вчинення правопорушень за статтею 1734) Кодексу України про адміністративні правопорушення.

3. Директор закладу забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий (чи його/її представник) не згодний з рішенням Комісії, то він може одразу звернутися до органів Національної поліції України із заявою, про що має повідомити директора закладу.

Потерпілий чи його/її представник також можуть звертатися відразу до уповноважених підрозділів органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Служби у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування), попередивши про звернення директора ДНЗ.

Якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (сварка чи конфлікт був єдиноразовим випадком), питання з налагодження мікроклімату в дитячому середовищі та розв'язання конфлікту вирішується у межах закладу учасниками освітнього процесу.

1. Після того, як Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) визнала, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор закладу зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Службу у справах дітей.

2. Особи, визнані причетними до булінгу, несуть відповідальність відповідно до частини другої статті 13 (вчинення правопорушень за статтею 1734) Кодексу України про адміністративні правопорушення.

3. Директор закладу забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий (чи його/її представник) не згодний з рішенням Комісії, то він може одразу звернутися до органів Національної поліції України із заявою, про що має повідомити директора закладу.

Потерпілий чи його/її представник також можуть звертатися відразу до уповноважених підрозділів органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Служби у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування), попередивши про звернення директора ДНЗ.

Якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (сварка чи конфлікт був єдиноразовим випадком), питання з налагодження мікроклімату в дитячому середовищі та розв'язання конфлікту вирішується у межах закладу учасниками освітнього процесу.